

ಧಾರವಾಡ ಜಿಲ್ಲೆಯ ಮುಸ್ಲಿಂ ಸಮುದಾಯದ ಸಂಸ್ಕೃತಿ

ಡಾ. ಮಂಜುನಾಥ ಬ. ಪಾಟೀಲ.

ಮುಖ್ಯಸ್ಥರು, ಕನ್ನಡ ವಿಭಾಗ, ಪುರಸಭೆಯ ಪದವಿ ಕಲಾ ಮಹಾವಿದ್ಯಾಲಯ, ಲಕ್ಷ್ಮೀಶ್ವರ, ಗದಗ ಜಿಲ್ಲೆ.

Abstract:

ಭಾರತೀಯ ಕಲೆ, ಸಂಸ್ಕೃತಿ ಮತ್ತು ಭಾಷೆ ಎಂಬ ವಿಷಯಕ್ಕೆ ಸಂಬಂಧಿಸಿದಂತೆ ಭಾಷೆಯೆಂದರೆ ಸಂಪರ್ಕ ಸಾಧನ. ಭಾರತ ದೇಶವು ಅಭಿವೃದ್ಧಿ ಹೊಂದುತ್ತಿರುವ ಬೃಹತ್ ರಾಷ್ಟ್ರವಾಗಿದೆ. ಭಾರತವು ವಿವಿಧತೆಯಲ್ಲಿ ಏಕತೆಯನ್ನು ಕಾಣುವ ದೇಶವಾಗಿದೆ. ಭೌಗೋಳಿಕವಾಗಿ ಕಪ್ಪು ಮತ್ತು ಕೆಂಪು ಮಣ್ಣಿನಿಂದ ಕೂಡಿದ ಫಲವತ್ತಾದ ಭೂಮಿ. ಇಲ್ಲಿ ಅನೇಕ ಧರ್ಮಗಳಾದ ಹಿಂದೂ, ಮುಸ್ಲಿಂ, ಜೈನ, ಬೌದ್ಧ, ಪಾರ್ಸಿ ಮತ್ತು ಸಿಖ್ ಧರ್ಮಗಳಿದ್ದು ಆಯಾ ಧರ್ಮಗಳ ಆಚರಣೆಯ ಸ್ವಾತಂತ್ರ್ಯವನ್ನು ಹೊಂದಿರುತ್ತವೆ. ಆಯಾ ಧರ್ಮಗಳ ಆಚಾರ, ವಿಚಾರ, ಸಂಪ್ರದಾಯ, ಆಹಾರ, ಉಡುಪು, ಸಂಸ್ಕೃತಿ ಭಾಷೆಯನ್ನು ಆಡುವ ಜನರಿದ್ದಾರೆ. ಪ್ರಸ್ತುತ ಲೇಖನದಲ್ಲಿ ಧಾರವಾಡ ಜಿಲ್ಲೆಯ ಮುಸ್ಲಿಂ ಸಮುದಾಯದ ಸಂಸ್ಕೃತಿಯನ್ನು ವಿವರಿಸಲಾಗಿದೆ.

Keywords: ಮುಸ್ಲಿಂ ಸಮುದಾಯ, ಭಾಷೆ ಮತ್ತು ಸಂಸ್ಕೃತಿ,

ಪೀಠಿಕೆ

ಭಾರತ ದೇಶವು ವಿವಿಧ ಧರ್ಮ, ಸಮುದಾಯಗಳನ್ನು ಹೊಂದಿರುವ ರಾಷ್ಟ್ರವಾಗಿದ್ದು, ಪ್ರತಿಯೊಂದು ಸಮುದಾಯವು ತನ್ನದೇ ಆದ ಆಚಾರ-ವಿಚಾರ, ನಂಬಿಕೆ, ಸಾಮಾಜಿಕ ಮತ್ತು ಸಾಂಸ್ಕೃತಿಕ ಪದ್ಧತಿಯನ್ನು ಹೊಂದಿವೆ. ಧಾರ್ಮಿಕ ಹಬ್ಬಗಳಾದ ದೀಪಾವಳಿ, ರಂಜಾನ್, ಕ್ರಿಸ್‌ಮಸ್ ಮತ್ತು ಸಾರ್ವತ್ರಿಕವಾದ ಕಲೆ, ನಾಟಕ, ಕಥೆ, ಕಾದಂಬರಿ, ಕಾವ್ಯ, ಜಾನಪದ, ಹಾಸ್ಯ, ಯಕ್ಷಗಾನ, ಹಾಡು, ಹರಟೆ, ಡೊಳ್ಳಿನ ಪದಗಳು, ಮೊಹರಂ ಪದಗಳು. ಸಂವಿಧಾನಾತ್ಮಕವಾಗಿ ಅಂಗೀಕೃತವಾದ ಭಾಷೆಗಳಾದ ಕನ್ನಡ, ಹಿಂದಿ, ಉರ್ದು, ತಮಿಳು, ಮರಾಠಿ, ಗುಜರಾತಿ, ಇಂಗ್ಲೀಷ್ ಮತ್ತು ಮಲಯಾಳಂ ಭಾಷೆಗಳನ್ನು ಜನರು ಬಳಸುತ್ತಾರೆ. ಡಂಡಿಯ 'ಕಾವ್ಯದರ್ಶಿ', ಭರತನ 'ನಾಟ್ಯಶಾಸ್ತ್ರ'

ಹೊಸಗನ್ನಡ ಕವಿಗಳಾದ ಬಿ.ಎಂ. ಶ್ರೀಕಂಠಯ್ಯನವರ ಮೊದಲ 'ಇಂಗ್ಲೀಷ್ ಗೀತೆಗಳು' ಕುವೆಂಪುರವರ 'ಶ್ರೀ ರಾಮಾಯಣ ದರ್ಶನಂ' ಉರ್ದು ಕವಿಗಳ ಕವಾಲಿಗಳು, ಶಾಯರಿಗಳು ಹೀಗೆ ಭಿನ್ನ ಭಿನ್ನ ಸಂಸ್ಕೃತಿಯನ್ನು ಪುರುಷರು ಮತ್ತು ಮಹಿಳೆಯರಲ್ಲಿ ಕಾಣುತ್ತೇವೆ. ಹೆಣ್ಣುಮಕ್ಕಳು ಇಳಕಲ್, ಹುಬ್ಬಳ್ಳಿ ಸೀರೆಗಳನ್ನು ಉಡುವುದು ಒಂದು ವಿಶೇಷ ಕಲೆಯಾಗಿದೆ. ಪುರುಷರು ಬಿಳಿಯ ಧೋತ್ರಾ, ಬಿಳಿ ಅಂಗಿ ಮುಸ್ಲಿಮರು ತಲೆಗೆ ಟೊಪ್ಪಿಗೆ, ಜುಬ್ಬಾ ತೊಡುವುದು ಒಂದು ಸಾಂಪ್ರದಾಯಿಕ ಪದ್ಧತಿಯಾಗಿದೆ.

ಸಂಶೋಧನಾ ಪ್ರಬಂಧ ವಿಷಯಕ್ಕೆ ಸಂಬಂಧಿಸಿದಂತೆ ಧಾರವಾಡ, ಹುಬ್ಬಳ್ಳಿ, ನವಲಗುಂದ, ಕಲಘಟಗಿ, ಕುಂದಗೋಳ, ಧಾರವಾಡ ತಾಲೂಕು, ಹುಬ್ಬಳ್ಳಿ ಗ್ರಾಮೀಣ, ಅಳ್ಳಾವರ, ಅಣ್ಣಿಗೇರಿ

Please cite this article as: ಮಂಜುನಾಥ ಬ. ಪಾಟೀಲ. (2023). ಧಾರವಾಡ ಜಿಲ್ಲೆಯ ಮುಸ್ಲಿಂ ಸಮುದಾಯದ ಸಂಸ್ಕೃತಿ. ಸೃಜನಿ: ಇಂಡಿಯನ್ ಜರ್ನಲ್ ಆಫ್ ಇನ್‌ನೋವೇಟಿವ್ ರೀಸರ್ಚ್ ಅಂಡ್ ಡೆವಲಪ್‌ಮೆಂಟ್, 2(4), 16-20.

ಹೊಸದಾಗಿ ತಾಲೂಕುಗಳ ರಚನೆ ಮತ್ತು ಭಾಷೆ ಭಿನ್ನತೆ, ಭಾಷಾ ವ್ಯತ್ಯಾಸಗಳು, ಧ್ವನಿಯೂ, ಆಕೃತಿಯೂ, ವಾಕ್ಯ ವ್ಯತ್ಯಾಸಗಳನ್ನು ಗ್ರಾಮೀಣ ಜನರು ಮಾತನಾಡುವ ಭಾಷೆ 5-10ನೇ ತರಗತಿ ಮತ್ತು 10-12ನೇ ತರಗತಿಯ ಮಕ್ಕಳ ಭಾಷಾ ವ್ಯತ್ಯಾಸಗಳನ್ನು ಹಾಗೂ ಸ್ನಾತಕ ಮತ್ತು ಸ್ನಾತಕೋತ್ತರ ವಿಭಾಗಗಳಲ್ಲಿ ಬಳಸುವ ಭಾಷೆಯ ವ್ಯತ್ಯಾಸಗಳನ್ನು ಗುರುತಿಸುವುದು. ಕಲಿತ ಮತ್ತು ಕಲಿಯದ ಜನರು ಮಾತನಾಡುವ ಭಾಷೆಯ ವ್ಯತ್ಯಾಸಗಳನ್ನು ಕಂಡು ಹಿಡಿಯುವುದು. ಆಕೋರಿಕ್ಷಾಗಳ, ಮೇಸ್ತಿ, ಗೌಂಡಿಗಳ ಸಮಾಜದಲ್ಲಿ ಬಳಕೆಯಾಗುವ ಭಾಷೆಯ ವ್ಯತ್ಯಾಸಗಳನ್ನು ಕಂಡು ಹಿಡಿದು ಅವುಗಳ ಭಾಷಾ ದತ್ತ ಸಂಗ್ರಹಿಸಿ ಅವುಗಳ ವಿಶ್ಲೇಷಣೆಯನ್ನು ಮಾಡಬಹುದು. ನಿರಂತರವಾಗಿ ಮುಸ್ಲಿಂ ಸಮುದಾಯಕ್ಕೆ ದೊರೆಯುವ ಸವಲತ್ತುಗಳು ಮತ್ತು ಸಾಂಸ್ಕೃತಿಕವಾಗಿ ಭಾಷೆಯನ್ನು ಬಳಸುವುದು. ಮಹಿಳೆ ಮತ್ತು ಸಮಾಜ : ಇಬ್ರಾಹಿಂ ಸಯೀದ. ಸಂಸ್ಕೃತಿ ಸಭ್ಯತೆಗಳ ಈ ಕೇಂದ್ರಗಳಲ್ಲೇ ಮಹಿಳೆಯ ಅಸಹಾಯಕತೆ ಮತ್ತು ಶೋಷಣೆಯ ಸ್ಥಿತಿ ಹೀಗಿರುವಾಗ ನಾಗರಿಕತೆಯ ಗಂಧ ಗಾಳಿಯೂ ಸೋಂಕಿರದ ಪ್ರದೇಶಗಳಲ್ಲಿ ಆಕೆಯ ಸ್ಥಿತಿ ಹೇಗಿರಬಹುದೆಂದು ಊಹಿಸಲಾಗದು. ಪ್ರಾಚೀನ ಅರಬರು ಸ್ತ್ರೀಯ ಅಸ್ತಿತ್ವವನ್ನು ಅಪಮಾನವೆಂದು ಬಗೆದಿದ್ದರು. ಹೆಣ್ಣು ಮಗುವಿನ ಜನನವು ಅವರ ಮಟ್ಟಿಗೆ ದುಃಖದ ಸಂದೇಶವಾಗಿತ್ತು. ಅವರು ಗಂಡು ಮಕ್ಕಳ ಬಗ್ಗೆ ಹೆಮ್ಮೆ ಪಡುತ್ತಿದ್ದರು. ಆದರೆ ಹೆಣ್ಣು ಹುಟ್ಟಿದಾಗ ಅವರ ತಲೆ ತಗ್ಗಿ ಬಿಡುತ್ತಿತ್ತು. ಪವಿತ್ರ ಕುರ್ಆನ್ ಅವರ ಭಾವನೆಗಳನ್ನು ಹೀಗೆ ಚಿತ್ರಿಸಿದೆ. “ಇವರ ಪೈಕಿ ಯಾರಿಗಾದರೂ ಮಗಳು ಹುಟ್ಟಿದ ಸುವಾರ್ತೆ ಕೊಟ್ಟಾಗ ಅವನ ಮುಖ ಕಳೆಗುಂದಿ ಹೋಗುತ್ತಿತ್ತು. ಮತ್ತು ಅವನು ಸಿಡಿ-ಮಿಡಿಗೊಳ್ಳುತ್ತಿದ್ದನು. ಈ ಅಶುಭ ವಾರ್ತೆಯ ಬಳಿಕ ಯಾರಿಗೂ ಮುಖ ತೋರಿಸಲಾಗದೆ ಜನರಿಂದ ತಲೆ ಮರೆಸಿಕೊಳ್ಳುತ್ತಿದ್ದನು. ಈ ಅಪಮಾನದೊಂದಿಗೆ

ಮಗುವನ್ನಿರಿಸಿಕೊಳ್ಳಲೇ ಅಥವಾ ಮಣ್ಣಿನಲ್ಲಿ ಹುಗಿದು ಬಿಡಲೇ ಎಂದು ಯೋಚಿಸುತ್ತಿದ್ದನು. ಇವರು ಅಲ್ಲಾಹನ ಬಗ್ಗೆ ಎಂತಹ ಕೆಟ್ಟ ನಿರ್ಣಯ ಕೈಗೊಳ್ಳುತ್ತಾರೆಂದು ನೋಡಿರಿ (ಪವಿತ್ರ ಕುರ್ಆನ್, 16:58-59)

ಈ ಶೋಷಿತ ವರ್ಗವನ್ನು ಅವರು ಜೀವಂತ ಉಳಿಸಿದರೂ ಜೀವನದ ಎಲ್ಲ ಹಕ್ಕುಗಳಿಂದ ಅವರನ್ನು ವಂಚಿಸುತ್ತಿದ್ದರು. ವಿವಾಹಕ್ಕೆ ಯಾವುದೇ ಮಿತಿಯಿರಲಿಲ್ಲ. “ಅದೇ ರೀತಿ ತಲಾಖ್ ನೀಡುವುದಕ್ಕೂ ಯಾವುದೇ ಮಿತಿ ಇರಲಿಲ್ಲ. ಪತಿಯು ಯಾವಾಗ, ಎಷ್ಟು ಸಲ ಬೇಕಾದರೂ ತಲಾಕ್ ನೀಡಿ ಇದ್ದತ್ ಅವಧಿ ಮುಗಿಯುವುದರೊಳಗೆ ಆಕೆಯನ್ನು ಮರಳಿ ಸ್ವೀಕರಿಸುತ್ತಿದ್ದ.” (ಅಬೂದಾವೂದ) “ವಿಧವೆಯ ಸೊತ್ತನ್ನು ಕಬಳಿಸಲಿಕ್ಕಾಗಿ ಆಕೆಯನ್ನು ಮರುವಿವಾಹದ ಹಕ್ಕಿನಿಂದಲೇ ವಂಚಿಸುತ್ತಿದ್ದರು. ಕೆಲವೊಮ್ಮೆ ಎಳೆಯ ಹುಡುಗನು ಪ್ರಾಯಕ್ಕೆ ಬಂದು ಆಕೆಯನ್ನು ವಿವಾಹವಾಗುವ ತನಕ ಆಕೆಯ ವಿವಾಹವನ್ನು ತಡೆ ಹಿಡಿಯುತ್ತಿದ್ದರು.” (ಮಹಾನ್ ವ್ಯಕ್ತಿಗಳ ಬಾಲ್ಯ: ಮಾಯಿಲ್ ಖೈರಾಬಾದಿ, ಪು.ಸಂ.425.)

ಪ್ರವಾದಿ ಹಜರತ ಮೂಸ (ಅ) ಅಲ್ಲಾಹನ ಪ್ರಸಿದ್ಧ ಪ್ರವಾದಿಯಾಗಿದ್ದರು. ಕುರ್ಆನಿನಲ್ಲಿ ಇವರ ಜೀವನದ ಪ್ರಸ್ತಾಪ ಮೇಲಿಂದ ಮೇಲೆ ಬಂದಿದೆ. ಇವರ ಪಾಲನೆ-ಪೋಷಣೆ ಸತ್ಯನಿಷ್ಠೆ ದೊರೆಯ ಅರಮನೆಯಲ್ಲಿ ಆಯಿತು.

ಹಜರತ ಮೂಸಾ (ಅ)ರ ಕಾಲದಲ್ಲಿ ಫಿರಾಓನ ಎಂಬ ಒಬ್ಬ ಸತ್ಯನಿಷ್ಠೆ ರಾಜನಿದ್ದನು. ಇವನ ಆಸ್ಥಾನದಲ್ಲಿ ‘ಬನಿ ಇಸ್ರಾಯಿಲ್’ ಎಂಬ ಪ್ರವಾದಿಯ ಕುಟುಂಬದವರು ವಾಸಿಸುತ್ತಿದ್ದರು. ಫಿರಾಓನನಿಗೆ ತನ್ನ ಸಿಂಹಾಸನ ಕಳೆದು ಹೋಗುವ ಭಯದಲ್ಲಿ ಆತ ಬನಿ ಇಸ್ರಾಯಿಲ್‌ಗೆ ಗಂಡು ಮಗು ಹುಟ್ಟಿದರೆ ಅದನ್ನು ಕೊಲ್ಲಬೇಕು, ಹೆಣ್ಣು ಮಗು ಹುಟ್ಟಿದರೆ ಅದನ್ನು ಜೀವಂತವಾಗಿ ಬಿಟ್ಟು ಬಿಡಬೇಕು ಎಂದು ಆತನು ಆದೇಶ ಹೊರಡಿಸಿದ್ದನು. ಇದರಿಂದ ಬನಿ

ಮುಂತಾದ ದೇಶಗಳೊಡನೆ ವ್ಯಾಪಾರ ವ್ಯವಹಾರ ಸಂಪರ್ಕ ಹೊಂದಿತ್ತು. ಅರಬರು ಹಲವು ದೇಶಗಳ ಮೇಲೆ ದಾಳಿ ಮಾಡುತ್ತಾ ಭಾರತವನ್ನು ಪ್ರವೇಶಿಸಿದರು. ಭಾರತದಲ್ಲಿ ಮುಸ್ಲಿಂ ರಾಜ್ಯವನ್ನು ಸ್ಥಾಪಿಸಿದ ಶ್ರೇಯಸ್ಸು ಷಿಯಾಉದ್ದೀನ್ ಮಹಮ್ಮದ್ ಘೋರಿಗೆ ಸಲ್ಲುತ್ತದೆ.

ಇಸ್ಲಾಂ ಧರ್ಮ ಪ್ರಚಾರವನ್ನು ಉದ್ದೇಶವಾಗಿಟ್ಟುಕೊಂಡು ಅರಬರು ತುರ್ಕರು ಭಾರತಕ್ಕೆ ಆಗಮಿಸಿದರು. ಕ್ರಿ.ಶ. ಹನ್ನೊಂದನೆಯ ಶತಮಾನದಲ್ಲಿ ರಾಜ್ಯಗಳನ್ನು ಆಕ್ರಮಿಸಿ ದಾಳಿ ಮಾಡಿ ಅಲ್ಲಿಯ ಸಂಪತ್ತನ್ನು ದೋಚಿಕೊಂಡು ಹೋಗುವ ಘಜ್ನಿ ಮಹಮ್ಮದನ ನೀತಿ ಭಾರತದ ರಾಜ್ಯದವರಿಗೆ ಭಯವನ್ನುಂಟು ಮಾಡಿತ್ತು. ಆದರೆ ಸುದೀರ್ಘವಾದ ಮುಸ್ಲಿಂ ಭಾರತದಲ್ಲಿನ ಆಳ್ವಿಕೆಯಿಂದಾಗಿ ಭಾರತೀಯ ಸಂಸ್ಕೃತಿ ಬದುಕಿನೊಂದಿಗೆ ಮುಖಾ-ಮುಖಿಯಾಗುತ್ತ ಸಂಸ್ಕೃತಿ ಪಲ್ಲಟಗಳಾಗಿರುವುದು ಕಂಡು ಬರುತ್ತದೆ.

ಎರಡೂ ಧರ್ಮಗಳ ಸಂಪ್ರದಾಯ ಆಚರಣೆಗಳು, ಸಾಂಸ್ಕೃತಿಕ ನಂಬಿಕೆಗಳು ಭಿನ್ನವಾಗಿದ್ದರೂ, ಇವೆರಡೂ ಜನಾಂಗದ ನಡುವೆ ಸಾಮರಸ್ಯ ಮೂಡಿಸುವಲ್ಲಿ “ಹಿಂದೂ ಸಂತರು ಹಾಗೂ ಮುಸ್ಲಿಂ ಸೂಫಿಗಳು ವಹಿಸಿದ ಪಾತ್ರ ಗಮನಾರ್ಹವಾಗಿದೆ.” (ಸವಿತಾ ಕೊಟಬಾಗಿ, ಕನ್ನಡ ಸಾಹಿತ್ಯ ಪರಂಪರೆ : ಮುಸ್ಲಿಂ ಸಂವೇದನೆ, ಪು.ಸಂ. 27)

20ನೇ ಶತಮಾನದ ಹೊಸಗನ್ನಡ ಸಾಹಿತ್ಯದಲ್ಲಿ ಪಾಶ್ಚಾತ್ಯೀಕರಣದ ಪ್ರೇರಣೆಗಳಿಂದಾಗಿ ಹಳೆಯ ಸಾಹಿತ್ಯದ ಧೋರಣೆಗಳು ಬದಲಾವಣೆಗೊಂಡು ಹೊಸದಕ್ಕೆ ಮಾರ್ಗಕಲ್ಪಿಸಿದವು ಇಂಗ್ಲೀಷ್ ವಿದ್ಯಾಭ್ಯಾಸದಿಂದ ಕನ್ನಡ ಲೇಖಕರು ವೈಚಾರಿಕ ಪ್ರಜ್ಞೆ ಬೆಳೆಸಿಕೊಂಡರು ಇದರಿಂದ ಸಾಹಿತ್ಯದ ಸ್ವರೂಪಗಳು ಬದಲಾದವು.

ಆಧುನಿಕ ಕನ್ನಡ ಸಾಹಿತ್ಯದಲ್ಲಿ ಪ್ರಧಾನವಾಗಿ ಕಾಣಿಸಿಕೊಂಡ ನವೋದಯ, ಪ್ರಗತಿಶೀಲ, ನವ್ಯ,

ದಲಿತ ಬಂಡಾಯ ಸಂವೇದನೆಗಳಿಂದ ವಿವಿಧ ವರ್ಗದ ಮಹಿಳೆಯರ ಒಳ ಲೋಕವನ್ನು ತೆರೆದಿರಿಸಿದ ಕನ್ನಡ ಮಹಿಳಾ ಸಾಹಿತ್ಯವು ಸ್ತ್ರೀ ದನಿಯ ಹಲವು ಚಹರೆಗಳನ್ನು ಪರಿಚಯಿಸಿದವು. ಅದೇ ರೀತಿಯಾಗಿ ಅಲ್ಪಸಂಖ್ಯಾತರಾದ ಮುಸ್ಲಿಂ ಲೇಖಕರು ಕೂಡ ತಮ್ಮ ಜನಾಂಗದ ಸಂಸ್ಕೃತಿಯ ಒಳ ಸೂಕ್ಷ್ಮಗಳನ್ನು, ಧಾರ್ಮಿಕ ನಂಬಿಕೆಗಳನ್ನು, ಆಚರಣೆ ಮತ್ತು ಅನಕ್ಷರತೆ, ಬಡತನ ಮೌಢ್ಯಗಳಿಂದಾಗಿ ಬಡವರು ಮಹಿಳೆಯರು ಅನುಭವಿಸುವ ನೋವು-ಯಾತನೆಗಳನ್ನು ದುಃಖ ದುಮ್ಮಾನಗಳನ್ನು ಮುಸ್ಲಿಂ ಸಮಾಜದ ಧಾರ್ಮಿಕ ನೈತಿಕ ಬದಕಿನ ವಿವಿಧ ಸ್ತರಗಳನ್ನು ತೆರೆದು ತೋರಿಸಿದ್ದಾರೆ.

20ನೇ ಶತಮಾನದ ಉತ್ತರಾರ್ಧದಲ್ಲಿ ಕನ್ನಡದಲ್ಲಿ ಬರೆಯಲಾರಂಭಿಸಿದ ಮುಸ್ಲಿಂ ಲೇಖಕರು ತಮ್ಮ ಸಮಾಜ ಮತ್ತು ಧರ್ಮದ ವಿಶಿಷ್ಟ ನಂಬಿಕೆ ಆಚರಣೆ ಪದ್ಧತಿ ಸಂಪ್ರದಾಯ ಇತ್ಯಾದಿ ಸಂವೇದನೆಗಳನ್ನು ಪರಿಚಯಿಸಿದ್ದಾರೆ. ಆ ಬರಹಗಾರರಲ್ಲಿ ಬೊಳುವಾರ ಮಹಮ್ಮದ ಕುಂಞ, ಫಕೀರ ಅಹಮ್ಮದ ಕಣ್ಣಾಡಿ, ಸಾರಾ ಅಬೂಬಕ್ಕರ, ಬಾನು ಮುಸ್ತಾಕ, ಅಬ್ದುಲ್ ರಯದ್, ಮಹಮ್ಮದ ಕುಳಾಯಿ, ಜಮೀರುಲ್ಲಾ ಷರೀಫ್, ಅಬ್ಬಾಸ ಮೇಲಿನಮನಿ ಇನ್ನೂ ಮುಂತಾದವರು ಪ್ರಮುಖರಾಗಿದ್ದಾರೆ. ಇವರು ಬಂಡಾಯ ಸಾಹಿತ್ಯದ ಪ್ರಭಾವದಿಂದ ಮುಸ್ಲಿಂ ಸಮಾಜದ ಧ್ವಂದ್ವಗಳನ್ನು ವಾಸ್ತವ ಬದುಕನ್ನು ಕನ್ನಡ ಸಾಹಿತ್ಯಕ್ಕೆ ಹೊಸದಾಗಿ ಪರಿಚಯಿಸಿದರು. (ಅನಿತಾ ಎಚ್. ಹಳ್ಳಿಯಾಳ, ಪಂಜಾಬಿ ಸಮುದಾಯದ ಕನ್ನಡ ಭಾಷಾ ಬಳಕೆ, ಪು.ಸಂ. 23)

ಒಂದು ಸಮಾಜದಲ್ಲಿ ಒಂದು ಭಾಷೆಗಿಂತ ಹೆಚ್ಚು ಭಾಷೆಗಳನ್ನು ಬಳಸುವ ಅನಿವಾರ್ಯತೆ, ಅವಶ್ಯಕತೆ ವ್ಯಕ್ತಿ-ವ್ಯಕ್ತಿಗಳ ನಡುವೆ ಎಂದು ಉಂಟಾಯಿತೋ ಅಂದೇ ದ್ವಿ ಭಾಷಿಕತೆಯು ಹುಟ್ಟಿಕೊಂಡಿದೆ. ದ್ವಿ ಭಾಷೆಗಳನ್ನು ಬಳಸುವ ಸಂದರ್ಭಗಳು ಜಿಲ್ಲೆಯಿಂದ ಜಿಲ್ಲೆಗೆ ಬಿನ್ನವಾಗಿದೆ. ಉದಾ: ಕರ್ನಾಟಕದಲ್ಲಿ ಕನ್ನಡ

ಮತ್ತು ತೆಲುಗು ಭಾಷೆಯನ್ನು ಬಳಸುವ ಜನರಿದ್ದಾರೆ. ಹಲವಾರು ಜಾತಿಯ ಜನರು ಇರುವುದರಿಂದ ಅವರಲ್ಲಿ ಒಂದೇ ಜಾತಿಯ ಜನರು ಹಲವು ಭಾಷೆಗಳನ್ನು ಬಳಸುತ್ತಿರಬಹುದು. ಉದಾ : ಪಂಜಾಬಿನ ಜನರಲ್ಲಿ ಮೇಲುಸ್ತರದ ಹಾಗೂ ಕೆಳಸ್ತರದ ಜನರ ಭಾಷೆಯಲ್ಲಿ ಭಿನ್ನತೆ ಇದೆ. ಅವರ ವೃತ್ತಿಗನುಗುಣವಾಗಿ ಭಾಷೆಯು ತಲೆಮಾರಿನಿಂದ ತಲೆ ಮಾರಿಗೆ ಭಿನ್ನತೆಯನ್ನು ಹೊಂದಿದೆ. ಮತ್ತು ಭಾಷೆಯು ವ್ಯಕ್ತಿಯಿಂದ ವ್ಯಕ್ತಿಗೆ ಭಿನ್ನತೆಯನ್ನು ಹೊಂದಿದೆ.

ಅಷ್ಟೇ ಅಲ್ಲದೇ ಇವುಗಳ ಜೊತೆಗೆ ದ್ವಿ ಭಾಷಿಕತೆಗೆ ಸಾಮಾಜಿಕ, ಆರ್ಥಿಕ, ಶೈಕ್ಷಣಿಕ ಅಂಶಗಳು ಮತ್ತು ಅನಿವಾರ್ಯತೆಯೂ ಕೂಡಾ ಕಾರಣವಾಗಿದೆ. ಉದಾ: ಕರ್ನಾಟಕದಲ್ಲಿ ನೆಲಸಿದಂತಹ ಪಂಜಾಬಿಗಳು ತಮ್ಮ ವ್ಯಾಪಾರಕ್ಕಾಗಿ ಕನ್ನಡ ಭಾಷೆಯನ್ನು ಬಳಸಬೇಕಾಗುವ ಅನಿವಾರ್ಯತೆ ಉಂಟಾಗುತ್ತದೆ. ಭಾಷಾ ಬಳಕೆಯ ಸಾಮರ್ಥ್ಯ ಭಾಷಾ ಬಳಕೆದಾರನ ಲಕ್ಷಣ ಭಾಷೆಯು ವ್ಯಕ್ತಿಗತವಾದದ್ದು ಅಥವಾ ಸಮುದಾಯಕ್ಕೆ ಸಂಬಂಧಿಸಿದ್ದಾಗಿದೆ. ಅಂದರೆ ಇಡೀ ಸಮುದಾಯವು ಆ ಭಾಷೆಯನ್ನು ಬಳಸಬಹುದು. ಸಾಮಾಜಿಕ, ರಾಜಕೀಯ, ಆರ್ಥಿಕ, ಶೈಕ್ಷಣಿಕ ಅಂಶಗಳು ಕೂಡಾ ಭಾಷೆಯ ಮೇಲೆ ಪ್ರಭಾವವನ್ನು ಬೀರಿರುವುದರಿಂದ ದ್ವಿ ಭಾಷಿಕತೆಯ ಸ್ವರೂಪ ಮತ್ತು ಪರಿಣಾಮವು ಕೂಡಾ ಭಿನ್ನವಾಗಿದೆ. ಹೀಗೆ ಬಹು ಭಾಷಿಕತೆಯ ಬಹುಮುಖವುಳ್ಳದ್ದಾಗಿದೆ.

ಸಮಾರೋಪ

ಭಾರತವು ವಿವಿಧತೆಯಲ್ಲಿ ಏಕತೆಯನ್ನು ಕಾಣುತ್ತೇವೆ. ನಾನಾ ಭಾಷೆಗಳು ವಿವಿಧ ಕಲೆಗಳು ವಿವಿಧ ಧರ್ಮಗಳು ಮತ್ತು ಧಾರವಾಡ ಜಿಲ್ಲೆಗೆ ಸಂಬಂಧಿಸಿದ ಮುಸ್ಲಿಂ ಸಮುದಾಯದ ಸಾಮಾಜಿಕ ಭಾಷೆಗಳು, ಆಹಾರ ಪದ್ಧತಿ, ಉಡುಗೆ-ತೊಡುಗೆ, ಸಂಪ್ರದಾಯ, ಧಾರ್ಮಿಕ ಪದ್ಧತಿಗಳು, ಕಲೆಗಳು, ಮುಸ್ಲಿಮರ ನೆಲೆಗಳು ಹಾಗೂ ಸಂಸ್ಕೃತಿಯ ಬಗ್ಗೆ ಸಂಪೂರ್ಣವಾಗಿ ಅರಿಯಬಹುದು.

ಪರಾಮರ್ಶನ ಗ್ರಂಥಗಳು

- ಇಬ್ರಾಹಿಂ ಸಯೀದ. ಮಹಿಳೆ ಮತ್ತು ಸಮಾಜ.
- ಕಸ್ತೂರಿ ಬ. ದಳವಾಯಿ. (2020). ಕಥೆ, ಕಾದಂಬರಿಗಳಲ್ಲಿ ಮುಸ್ಲಿಂ ಮಹಿಳಾ ಸಂವೇದನೆ. ಮಾತೋಶ್ರೀ ಈರಮ್ಮ ವಡ್ಡನಕೇರಿ ಪ್ರತಿಷ್ಠಾನ.
- ಮಾಯಿಲ್ ಖೈರಾಬಾದಿ. ಮಹಾನ್ ವ್ಯಕ್ತಿಗಳ ಬಾಲ್ಯ.
- ಮೌ. ಅಫ್ಜಲ್ ಹುಸೇನ. ಸಚ್ಚಾದೀನ ಭಾಗ : 1.
- ಫಕೀರ್ ಮುಹಮ್ಮದ್ ಕಟ್ಟಾಡಿ. (2021). ಕನ್ನಡ ಕಥಾ ಸಾಹಿತ್ಯದಲ್ಲಿ ಮುಸ್ಲಿಂ ಸಂವೇದನೆ ಹಾಗೂ ಇತರ ಲೇಖನಗಳು. ಗೀತಾಂಜಲಿ ಪುಸ್ತಕ ಪ್ರಕಾಶನ.
- ಸವಿತಾ ಕೊಟಬಾಗಿ. ಶ್ರೀಮತಿ ಅಬೂಬ್ಕರ್ ಅವರ ಕಥಾ ಸಾಹಿತ್ಯ.